

NÓGRÁDI LAPOK

és HONTI HIRADÓ.

Politikai, társadalmi s közgazdászati hetilap.

Előfizetési feltételek:

Félférfi 6 frt.
Félférfi 3 frt.
Egyedre 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 15 krajczár.

Előfizetni lehet cseppén a kiadóhivatalnál Balassa-Gyarmaton.

A lap szellemi részére s a nyilttérre vonatkozó minden közlemények a szerkesztőhöz küldendők.

Bel- és külföldi hírlapok számára hirdetésményeket elfogad. Háy Károly hirdetésmény-közvetítő irodája Budapest, 3. dob-utca, 14. sz. 2. ajtó.

Hirdetések díja:

Öt hasábos petitor 5 kr.
Bélyeg minden beiktatásnál 30 kr.
Nyilttér garmond sora 20 kr.

Hirdetéseket felvessz a kiadó. Nagyobb és többszöri hirdetések jutányosan eszközöltetnek.

Előfizetési pénzek, reklamációk, és hirdetések a kiadóhoz intézendők.

Előfizetési felhívás

A

„NÓGRÁDI LAPOK”

és „Honti Híradó”

politikai, társadalmi és közgazdászati hetilapra.

Előfizetési feltételek:

Félférfi 3 frt.
Egyedre 1 - 30 kr.
Egy hónapra — „ 30 kr.

Az előfizetési pénzek egyedül a kiadóhoz cseppén, — legcélszerűbben postátalvánnyal — a nyomtatandó példányok s pontos szétküldés tekintetéből, mielőbb beküldendők.

Azon t. előfizetőket, kik hátrálékukat eddig be nem küldötték, tisztelettel felkérjük azok rövid idő alatti beküldésére, nehogy a kiadóhivatalnál fennakadás történjen.

Romhány, 1877. szept. 12-én.

(Ny. F.) Kossuth Lajos

ismét hallatta ősz prófétai szövegét s ismét szölt imádott nemzetéhez azon a nyelven, melyen kiváló senki sem tud, s mely behat a szívek mélyébe s isten ige gyanánt gyújt, buzdít s kitörő lánggá éleszt a hazaszeretetet, mely úgy látszik, elköltözött azok kobléből, kik azt, míg hatalomvágyuk s érdekük úgy kívánta, számos éven át a legtünetőbben hangoztatták.

A hazai lapok is kivétel nélkül méltatták ezen nagyfontosságú nyilatkozatot, melynek jelentőségét nagy mértékben emeli azon körülmény, hogy egy oly kérdéssről szól, melyben egész hazánkban nincs nézetkülönbség, melynél tehát a pártzenvedély sugallata nem működik. Nem Ausztriának, nem a dinasztának, nem az 1867. évi kiegyezésnek ellensége szól nemzetéhez, hanem annak legnagyobb élő fia.

Kossuth egészen az államférfi szempontjára helyezkedik, midőn a keleti kérdésben hazájának, nemzetének és kormányának tanácsot ad. Kimondja, hogy nem volna magyar ember, a ki a törökök ügyét azon nagy bála daczára, melylyel neki tartozunk, saját nemzete ügyének tekintené, ha azt saját hazájának biztossága szempontjából nem tartaná szükségesnek. Igaza van Kossuthnak, hogy jobb, hivebb és becsületesebb szövetségest úgyünk számára soha sem kapunk, mint a török; igaza van, hogy az osztozkodás politikája hazánkat egy puskaporos hordóvá alakítaná, melyet az orosz ármány pánszláv kanócczal légbe röpíthet és hogy nem telnék bele 25 év és orosz, porosz és olasz Ausztria-Magyarországot felosztanák. A muszka

programban a lengyel után jön a török, a török után mi.

Minden magyar ember nagy örömmel fogja olvasni, hogy Kossuth, ki egy életen át küzdött az osztrák-magyar szövetkezés ellen, s később volt imádott hazája földjéről inkább örökre száműzni magát, semhogy ily kapcsolat egyik része legyen: ő, a nagy veszély válságos napjaiban Deák magasztos elvét követi s jobb szereti hazáját, mint gyűlöli elleneit, s ő proclamálja, hogy oly közös a mi érdekünk Ausztriával, oly annyira közös a veszély, hogy Ausztria megmentéseért is, ha kell, utolsó csepp vérünket kell feláldoznunk!

De jól értsék meg az illetők: Kossuth is csak azon Ausztriát vallja Magyarországgal érdeken közösnek, mely Oroszország ellen száll sikra, mely a szláv áradat ellen védi magát. De azon Ausztria, mely gyáva-ságból az orosz tervek előmozdításául s így Magyarország érdekei és jövőjének megromlásául szegődik: egy ily Ausztriával megszűnik érdekközösségünk.

Azért mielőtt végkép késő nem lenne, fontolják meg jól a kormányférfiak, mi áll a koezán, ha nemzetünk érdekeivel ellenkező politikát mozdítanak elő.

S legyen meggyőződve a kormány, hogy a vád, melyet Kossuth újlág emel ellenük, egymaga elég arra, hogy a nemzet ellenszenvvel és felháborodással forduljon el oly magyar kormánytól, ki a kezébe kerített hatalmat nem átálja muszka szövetséges czélokra felhasználni.

Bár nem igen reméljük, de lelünkől ohajtanók, vajha Tisza Kálmán fontolóra venné Kossuth intelmeit, s módot találna e nagyfontosságú levelet ő felségével is megismertetni.

Mi megkérjük a gondviselést, hogy tartsa meg nekünk még számos évig teljes testi és lelki erőben Kossuthot, az egyetlen magyar államférfiut, ki mint pyramis magaslik ki minden tekintetben mai államférfiaink közül, kit rajongva tisztol és szeret a valódi magyar nép, kinek lelkesítő szava egyedül rázhatja föl elesüggedt nemzetünket a fásultságból, s ki, ha szükség leend rá, a muszka barbárok ellen, nemzetével megmentendi a hazát és a magyar királyt!

Önfeláldozás.

Rége volt férfiak, kik egy eszmének élve, éltek ennek szentelték, eszméjüket vértükkel pecsételték; ezt rége önfeláldozásnak nevezték.

Voltak emberek, kik hazájokat szeretve, érte önvérüket ontották, családjukat fel-

áldozák, többet tettek, mint tenniük kellett volna; ezt rége önfeláldozásnak nevezték.

Voltak rége emberek, kik egész életüket, vagyonukat a közjónak, emberiségnek szentelték, kiknek öröme abból állott, hogy a szegényt segítik, élveket az képezé, hogy a súlydókat gyámolítsák, felebaráti szeretetnek éltek, s azt önfeláldozásnak nevezték. Igen, önfeláldozásnak is lehetett nevezni; mert saját énjük háttérbe szorítása mellett történt azon jó s nemes, melyet tettek, melyért küzdöttek.

Időnk az önfeláldozást egészen más értelemben veszi.

Lássuk csak néhány gyönyörűséges gyümölcsét.

Ki akarja tagadni, hogy az ember már születésénél bizonyos kötelemeket vállal el; o kötelességek, eltekintve azokról, melyeket teremtője iránt visel. Terjednek: hazája, embertársai s családja iránti kötelességekre.

Nincs természetesen, de nincs is nehezebb a hazaszeretettel. Könnyű ugyan mondani: „A haza mindenekelőtt,” de vajmi kevés ember képes saját énjét háttérbe szorítani s a közjónak élni. Ámbátor a régi bölcs szerint az egyesek jóléte a közjólétől függ.

Eötvösünk maga is látta már, hogy a valódi hazaszeretet csak kevésnél van, de mondja ő, míg a kitüntetési vágy, mi nézet szerint a legnagyobb tettekre serkenti az embert, a balandókban lesz: addig sem Leonidasok, sem Herostratosok nem fognak biányzani.

Nem akarjuk hinni s nem is tehetjük fel, hogy azokat, kik oly fennem ragyognak a hazaszereteten, kik az emberiség mintaképeit állnak előttünk, ez aljas érzelem vezette volna. Ki tagadja egy Zrínyi, Széchenyi, Deákot a valódi hazaszeretettel?

Eötvös egy helyütt mondja, hogy a jó ravaló ember mindent eltör; de nem mindent tesz hazájáért s hogy azon kötelességek közül, melyek teljesítésétől az állam jóléte függ, a legfontosabbak az egyesek kötelessége családjuk iránt.

Ha tehát a hazáért mindent tenni (és o minden alatt nyiltván az gondolatok, hogy az erkölcsiéget még a hazáért sem szabad átlépni) nem szabad; könnyű a kiváló, csak egy kissé burkoljuk magunkat az erkölcsiéget köpenybe s bátran nézhetjük a haza súlydókat. Ehez járul még a családi kötelesség; mily szépen lehet ezt is arra használni, hogy hazánkat, annak érdekeit elhanyagoljuk! Családunk iránti kötelességünk nem tiltja-e, hogy vérünket ontuk; hazánk pedig kívánja, hogy érte éljünk; azzal; nem lehet-e arra eset, hogy a haza kívánja, miszerint minden honpolgár vagyonát a haza oltárára tegye; családunk pedig ép az ellenkezőt kívánja.

S a mi itt épen vezéresillagunk lehetne, mi megmondaná, hogy mitörök legyünk; mi legbiztosabban vezényelhetne, szívünk szöze; oh, az mai időben tekintetbe nem vétetik, hisz szögyen volna a mai praktikus korban a szív szözeatára hallgatni; oh nem, hisz van mód a hazát kielégíteni; oda vetünk szép szöveket; no s ha épen kell, néhány fillért is — s ezt azután elnevezzük, hogy a hazáért önfeláldoztuk magunkat.

„Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat” — mondá az Isten — ember, o mondatban foglalván össze embertársaink iránti kötelemünket. S nagyon helyesen; mert ha szeretet lenne az, mi felebarátaink iránti tetteinket vezénylő; akkor nem nyújtana

mindennap alkalmat arra, hogy az önérdék röt hajbászását látnók, akkor nem tapasztalnók, hogy hány ember lesz naponta felebarátja által veszélybe, inségbe, nyomorba döntve; nem volna alkalmunk minden lépésen, minden nyomon a kifosztottak, a kiraboltak égherkiáltó jajjait hallani; akkor az emberi ész nem töröködnék folyton azon, hogy tökéletes s tökéletes gyilkoló eszközök feltaláljon; nem volnának a katonák ezrei szükségessé, kik a haza éltető erejét emésztik; kik elomésztik mindazt, mit gyermekeink nevelésére, az ipar s kereskedelem emelésére kellene fordítani; nem tapasztalhatnók, hogy a barát elárulja barátját, hogy a testvér hűtlen lesz testvérjéhez. De ezt mind láthatjuk, mert felebaráti szeretet nincs.

De ájtatos arczczal, kenetteljesen mondja az ember: Első sorban családomnak s nem felebarátomnak kell élnem. Idézi a magyar közmondást: „Mindem szentnek maga felé hajlik a keze.”

Ez elég érv arra, hogy a szánalmat, a könyörületet kiirtsa szívéből; elég érv arra, hogy a koldust, az éhezőt, kit tán ő maga tett nyomorékká, kit tán ő maga fosztott meg utolsó falat kenyereitől, eltaszítsa; ez elég érv arra, hogy a jalkiáltásoknak siket, a nyomor látására vak legyen. Ő vagyonsodik, mit törődik azzal, hogy hányan sülyednek.

De igazságtalanok vagyunk, az ily kogyetlen emberek is tudnak jót tenni; csak nyiltják alkalom, hogy a világ lássa, mily jószívű; gyűjtőíveken ott lelhetni nevüket s tán még tetemes összegekkel is, oh, hisz ezt tán hírlapokba is kiteszik, a világ bámulja, mily nagy jöttörő ember ő, s ki tudja, idővel még vörös szölagra akasztott kis keresztet is kaphat, mert hisz: felebarátai iránti kötelességét ő önfeláldozással teljesíti.

De nézzük most, miután a haza s a felebaráti kötelemeket mai időben oly furcsán teljesítik, s különösen, miután a szokásos kibavó mindig az, hogy az egyének hazája a család, felebarátja szintén csak a család.

Kétségkívül a család legnagyobb fontossággal s befolyással van az állami életre. Mert az állam nem más, mint a családok egyesülése, egy nagy család; milyen a családi élet, olyan lesz az állami élet is.

A patriarchalis életmódot az idő eltörülte s a mai életmódot állította helyébe; de ki akarja mondani, hogy az új mindig a jobb is.

A patriarchalis életmód ellen azt lehet érvül felhozni, hogy az előtörökvést, a takarékoságot — mi az állam legfontosabb alapja — megsemmisíti. De az érv nem elég helyes.

Miért kellene nekünk takarékoskodni, előtöröködni; ha eltekintünk attól, hogy hazánknak, felebarátainknak használjunk, nem másért, mint hogy vagyonsodjunk. S ez szöitugy áll a patriarchalis életmódnál is; az egész család vagyonsodása azonos az egyén vagyonsodásával, az egész család jóléte az egyes jólétét jelenti. De amellett a patriarchalis életmódnak azon előnye is van, hogy ha van a családban nyomorék, ez a közös asztalnál él; másként áll a mai életmóddal.

Élünk a netán örökölt vagyonnal, mig benne tart, kadd szeressenek gyermekeink majd magok. S a gyermekek? tudva, hogy arra hivatnak, miszerint önálló háztartást s fognak vezetni, minden kiadást, melyet

szülők tesznek, felesleges pazarlásnak tekintik, csakhamar bizonyos idegenkedés áll szülő és gyermek közt elő, a családi kötelék távol, a szeretet, hideg, és mi lesz a családi életből, melynek a házát, a felebarátot áldozták fel? egy családi élet, melyből a családlíasság, a kölcsönös bizalom, a szeretet hiányzik. Az ily élet nem más, mint egy bosszu áldozat.

És mi mindennek oka? Nem más, mint az elharapódzott önszeretet, mely mindent feljöttet vesz. A pénznek, a vagyonnak, feláldozzuk hazánkat, felebarátunkat, családunkat, a önönmagunkat is. Vajmi jó volna, ha szívünkbe vésnék egy zsidóbölcs szavait: „Az a gazdag, ki sorsával megelégedett”, és mit nagyon helyesen Eötvösünk mond:

„Csak azt bírjuk, miről, ha kell, le tudunk mondani. Oly kincseknek, melyeket nélkülözhetetlennek tartunk, nem urai, hanem szolgálai vagyunk.” (Z.—K. L. I.)

Egészségügy.

Kis-Terence, szept. 10.

„Hitetlen arcokkal fogok találkozni, de merem mégis állítani, hogy egészségügyi szervezetünk még jobb, mint az angol — hogy hatóságaink . . . tehetnének valamit az egészségügy terén.
Fodor, tr.

Az 1876. XIV. törvényczikk sarkpontja gyanánt tekintem a III. fejezet 20. §-át, melyen ugyszólván az egész törvény megfordul, és ha csakasz kivihetlennnek bizonyul, az egész törvényczikk csupán mint teher nehezédnek a köznépre, mert orvosai vannak, kiket fizetniük kell a nélkül, hogy bármintem jó, vagy előny reájok a teherből háramlanék. — Nógrádmegye közönsége körülbelül 12,000 frtot áldoz körorvosokra.

Nyolcz hónapi tapasztalataim eredményét im átadom a nyilvánosságnak. Ha 1. ellenőrzés nem fog igénybe vétetni, 2. a körök észszerűbben, természetesebben nem osztatnak be, 3) gyógyszernek és gyógyeszközökről gondoskodva nem lesz, — teljes lelki nyugalommal állíthatom a tényekkel bizonyíthatom, hogy a roppant összeg sárba dobott. Ugy hiszem, ez állítás közérdekű, és bizonyításra vár. Kövessenek engem gondolatmenetemben türelemmel és valószínűséget állítják, jöjjenek a helyszínre, és valószínűságról meggyőződnek.

A 3. pontot kívánom első helyen taglalni, nehogy a közeli gyógyszerész urak, azon gondolatra jöjjenek, hogy a Kis-Terence felállítandó gyógytár ügyében kívánok szólni.

A köznép betegeinek, mi körorvosok ép úgy mint többi ügyfeleink, vénnyel szolgálhatunk egyedül; szegény vagy tehető, napszámos vagy földbirtokos 20 kr. lefizetése mellett vagy anélkül kézhez kapja azon szelet papírost, mely az ő vagy gyermeke egészségét helyre fogja hozni. — A pör, ki 20 kr-ért egy mértföldet elgyalogol vagy fél napot dolgozik, visszariad a szelet papírostól, mert fél, hogy a gyógyszer 6—10-szerannyiba kerül, félredobja eme szavakkal: „Isten az orvos, azt meg amast is orvosolták, mégis meghalt!” Így a bizton megmenthető beteg is tönkre megy. Gyógykötelesek a 7 éven aluli gyermekek, ugy-e? Kérjek be a körorvosoktól a halotti statisztikát, biztosíthatom, hogy 100 közül 1—2 volt gyógykezelve, vagy egy sem. Kényszerítést a fél beteg bemutatására, de nem a gyógyszer megszerzésre, mert kijelenti: nincs pénze, sem hittele, sem jóátallója. De nemesak gyógyszerre nincs, hanem a táplálék is vagy hiányos, vagy általában hiányzik! Nagy része betegeknek éhen hal meg! E vidéki pórnép évről évre lisztes táplálékot használ, a számuk háromnegyed része hónapokon át bust, tojástart, szóval legfőbb a legjobb tápszereinket, nélkülözni kénytelen Betegeinek is csak azt nyújthatja pénztelenségénél fogva, a mivel bír, hacsak a könyörtület nem keresi fel az ily családot, ami, mondhatom, nem ritka. — Sokat mondhatnék a tárgyról, elvezethetném az olvasót a nyomor helyeire, de sapientia . . . stb. Elég ráutalni, ki a fáradtságot nem kiméli, meggyőződhetik róla!

Attérek a körök beosztására. A kis-terencei kör 21 községe a lapujtói, zagvai, homok-terencei, ezeredi és kis-terencei körjegyzőségekhez tartozik. A központtól (?) keletre, északra és északkeletre. Ezek közül a központból ellátható kellően 11, nehezebben 4, abszolút lehetetlen 6, jó utban nyáron. Nedves, téli időben nehéz ellátni orvosilag a felét, a többi pedig lehetetlen. Ő-Bást végpontja a körnek, jó utban megjárására 10 óra ide a oda szükséges. Képzeltető oly buzgó egyén, szegény vagy gazdag, ki jó utat mellett is a körorvoshoz folyamodjék, midőn Fülekre két és fél, Pétervásárra egy és fél óra alatt elér?

Nem teljes igazsága van-e a pogonyi bírónak, midőn bemutatás alkalmával így fejezte ki magát: „Nekünk Kis-Terence az orvos kárhozat ép úgy, mint Tarjánban átok!”

Az én kedves szomszédom, az eszei körorvos, nem veszi rossz néven, ha ablakomon kitekintve, köréhez tartozó Csengerházára vetem szememet, mely tőle ép oly távolságon van, mint tőlem Ő-Bást és Po-

gony. Kérdezzék meg Szupatak község előjáróságát, miként érzi magát, ha Eszegrőre kell küldenie orvosát?

Ha minden kör így van kikörözve, a körorvosi intézmény gyors segély nélkül önmagától megsemmisül!

Röviden a gyógyszer és körbeosztás ügyéről szólottam, átterek az ellenőrzésre, melyre megjegyzem, hogy nyolcz hó lefolyása alatt sem a mit, sem a miként, sem a mikorról nem kérdeztek; s miután sokkal ismeretlenebb vagyok, mintsem feltehetném, hogy én kivétel vagyok, következtethetem, hogy ügyfeleimot sem kérdezték: tett mindenki azt, mit jónak velt! — Tudjuk mindnyájan mit kell elérnünk, de a mikéntől a vélemények elágazók lehetnek. Quot capita tot Sensus, hallgassuk meg mindannyit! A laissez faire elvével egyik jobbra, másik balra, harmadik előre, negyedik hátra vezetői ügyünket; összhangzó, azonos működésre van szükségünk, hogy veszély idejében mindenki helyén legyen. — Ha rendes időjárásban kompakt egészet nem képeznünk, veszély idejében kapkodni fogunk, egymásnak ellent mondunk, úgy orvosok egymás közt, mint testületünk a hatósággal szemben, amiből aztán a közönség bizalmatlansága és lenézése önként folyik. Tekintélyre és bizalomra feltétlenül van szükségünk, ha hasznos tényezővé akarunk válni közegészségügyünknek.

E lapok hasábjain felszólítást olvastam ez év folyamában. — Az orvos urakhoz volt intézve, orvosi testület alakítása érdekében. Visszhangra nem igen találhatott, mert azon idő óta a tárgyról mit sem hallani. E részben mi orvosok nem igen vagyunk jobbak, mint clienseink: önként sem ók sem mi a jót és észszerűt nem akarjuk. A kör-, községi és járási orvosok a megyének rendelkezésére állanak. A hatóság elrendelhetné, hogy ha nem is akarnak testülettől alakulni, kötelességük legyen évente egyszer vagy többször kitűzött helyen összejönni eszmecserére, melyből határozatok hozzatnának a hatóságok számára irányadó cselekvésre. Véleményem szerint semmiféle törvény vagy központi egészségügyi testület egyik vagy másik kör igényeit a részletekben nem ismertetheti, azok csak általános elveket állíthatnak fel; az egyes hatóságok kötelessége mindenkinek működési körét szorosan körülírni, meghallgatva szakfőnököt, mily intézkedések szükségesek bizonyos helyen, a helyi körülmények szerint.

Dr. Schönfeld.

Dr. Batizfalvy egyetemi m. tanár budapesti sebész és orthopaediai magángyógyintézetének XVIII-dik évi működéséről évi jelentést tesz közre.

E szerint a budapesti sebész és orthopaediai magángyógyintézet feunállásának XVIII-dik évében (1876-dik évi május hó 15-től 1877-dik évi május 15-ig) összesen 602 beteg vette igénybe az intézet gyógysegélyét. — Ezek közül 641 járóorvoslatilag, 61 pedig az intézet helyiségeiben gyógykezelletett.

Az intézetben gyógykezelték közül a testgyógyászati osztályon ápolgatott 21, az elklülnített orvos sebész osztályon pedig 40 nyert gyógyápolást.

A betegek hazánk következő megyéiből valának. Abauj, Árva, Bács-Bodrog, Banya, Bereg, Bihar, Borsod, Csánád, Csongrád, Esztergom, Fehér, Gömör, Győr, Heves, Hont, Koloza, Máramaros, Nógrád, Nyitra, Pest-Kis-Kún, Szabolcs, Szatmár, Szepes, K. Szolnok, Szolnok-Jász, N. Kún, Tolna, Torda, Ung, Zala, Zemplén; — nemkülönben több külföldi beteg is.

Ezek közül gyógyultan távozott 37, javult 14, nem javult 6, meghalt 4. — Az év bezártával további gyógykezelés alá hozott és maradt 14.

Az intézet betegeit a legjobb sikerrel gyógyították: Antal Géza, Gebhardt Lajos, Hirschler Ignác, Kéty Károly, Kézmaszky Tivadar, Korányi Frigyes, Kovács József, Kovács S. Endre, Lumitzer Sándor, Poor Imre, Reinitz József, Siklósy Gyula, Szontagh Ábrahám tudorok, tanárok és az intézet igazgató főorvosa.

Folyó évi május 15 én lépett az intézet működésének XIX-dik évébe.

Az új intézet a tudomány legújabb vívmányai alapján tervezetett, és építettett a városligeti fasor 30-dik szám alatt fekvő saroktelken.

Távol fekszik tehát a főváros minden gőzfellegetől és bűztől.

Az épület észszerű fekvése, jó berendezése igen sikerült. — A zárt mozaikkal kirakott korridorokon szelltől, csőtől, hidegtől menten sétálhatni.

Van az intézetben nagy társalgó terem, tágas testgyakorda és fürdőszoba. Az intézet 1000 négyzetölgyönyi, tágas, szabad, száraz és magas téren a kert közepén fekszik: — a télen-nyáron folytonosan közlekedő közúti vaspályával és társas kocikkal szemben.

Egészséges, tiszta levegő tekintetében egyik legjobb helyen, a telek közepén, mi által a lég pangása lehetetlenné válik.

A betegek szobái kényelmes, új bútortattal láttattak el; a mindenre kiterjedő

TÁRGYA.

A mi gyermekünknek.

Te mosolygó gyermek, lelkünk folytatása,
Boldog szerelmünknek megvalósult álma;
Bágygó szemeddel, o nevető arcza!
Olyan vagy te mint egy földre szállott angyal.

Mindazt, ami szípet a jót kínál az élet,
Az öledbe tenném, odaadnám néked;
S ami baj és bánat van itt e világon,
Mind magamra venném: hogy téged ne bántson...

Mint mikor tavasszal kint a napsugárban,
Virággal, levéllel, gondatlanul játsztam;
Olyan érzés fog el, gyermek vagyok újra.
Kis szíved szívünkig — virágoknak utja.

Oh! jertek ölembe, lánykám, feleségem,
Néműnk végig e nagy, titkos mezejében, —
Találunk-e ilyen fényes boldogságot:
Három szívben együtt egész menyországot?
Hajnlik Béla.

Goethe számnélküli szerelme.

Helne a szelleműs német költő azt mondja Geothéról: — Goethe jéghegy. — Egy újabb tárczairól azt állítja, hogy: a nőket legjobban Jean Paul szerette, a nőket Goethe legjobban ismerte. Mind a két megjegyzés helyes, mert Goethe számtalan szerelmi viszonyai között megmaradt a régi ifjubeblő költő, az a láng, mit a szerelem gyújt, nem hanvadt el csak akkor, midőn az élet utolsó szikrája is elhamvadott. Számtalan szerelmi viszonyai között legérdekesebb és legzsebb a Gretchenel való viszonya.

Lípcsői tanuló korában egy este barátjaival mulatott az ifjú költő; a palack

ugyanancs sokszor kiürült már, az óra eljártatta már egy napra szóló kerekeit, az éjféli vajudott a hajnallal; a palack ismét kiürült, a társaság egyik tagja csengetett, és imo csodák csodája, szolgáló helyett egy remek szépségű nő lépett be. „Légy szíves Gretchen, hozz bort te; ugy is csak egy macska ugrás.” — Én, beszéli Goethe, — csodálkoztam, hogy ily késő éjszaka maga megy a nő borért; amiért társaim kinevettek. Nemsokára visszatért a lányka telt palackokkal, és egészségünkre egy pohár bort ivott. A lányka alakja jártamban keltemben előttem lebegett o pillanattól fogva; s ő gyakorlatlót reám minden nők között először maradandó befolyást.

E percztől fogva a költő szabadidejét Gretchen után való járkálással töltte. A fiatal emberek már akkor is más ok miatt keresték fel a szentegyházat, nem az isteni tiszteltet végett. Goethe, ki korántsem volt vallásos ember, mindennap felkeresé a templomot; elmerült nem a buzgóságban, hanem Gretchen szép szemeiben. E templomi jelenet emléke alatt írta ő Faustban azt a hathatós helyet, midőn Faust kedvesét úgy szemléli.

Az, a ki Goethe későbbi szerelmeit ismeri, csodálkozni fog azon a jeleneten, a melyben Goethe, Gretchenel először beszélt, midőn a lányka szívélyesen szorított vele kezét; midőn Goethe e kezeket könyeivel áztatta.

Goethe önvalomásaiban valóban szépen írja le azt a szerelmet, mely két ártatlan szív között jó létre. A tiszta tapasztalatlan-

ság: a költészetnek legszebb kora. E szerelem bensőségét legjobban jellemzé az, hogy a költő a viszonyra emlékezik akkor, midőn szobrászilag teremté meg Faust Gretchenjét. Nem a mindenben tapasztalt Faust áll sokszor előttünk, hanem a gyermek Goethe.

Később e viszonyról gyakran megemlékezik:

Es ist mein einziges Vergnügen,
Wenn ich entfernt von Jedermann
Am Bache bei den Bächen liegen,
An meine Lieben denken kann.

E gyermekies szerelem nagy befolyást gyakorolt a költőre. Faustban a Gretchen-féle történetekre gyakran rá lehet ismerni.

A későbbi évek Goethe szenvedélyét egy újabb viszony felé fordíták. 1770-ben Breitkopf házában gyakran énekelte Breitkopf Bernát dallamait Goethe verseire, Oeser Friderika. E nőnek ajánlta Goethe az öreg Breitkopf által kiadott darabokat.

Sajátságos Goethe szerelmében az a mérsékelt láng, mely maga-magát nem emészti fel tökéletesen. Érdekes az a módor, melylyel Goethe hódít; nagy nyerelemény az emberiségre nézve a dal-csoport, mely szerelmeinek szültette.

Friderikával való viszonyának, a képzőművészetek elméletei nagy közönnel tartoznak. Az öreg Oeser csarnokában fejtett ki: a már vesztelített festészeti itélőtehetsége.

A festő leánya nem annyira szépsége által tűnt ki; — hanem élénk élezei, kellemes modora, mely különösen éneklés alkalmával nyilvánult, tevék őt kedvessé.

E viszony szellemi nyereleménye: az a levelezés, mely közöttük nyílt. E levelekből inkább barátság tűnik ki, mint szerelem. Goethe majd minden nőirányában egyformán érzett. Az ő szenvedélye hamar lobbant fel, hamar aludt el.

Az évek szakadatlan sora bizonyítja azt, hogy ez ember élete tűzfolyam, folyvást ég a csak azért aluszik el, hogy a régi vázából új edényben lobbanjon fel ismét. . . E tűzfolyam egyenlő foka teszi a boldog ember temperamentumát, Goethe azon hévmérsékben írja Friderikához leveleit a későbbi években, mint ezt a szerelem hajnalán írta.

Gazdag tartalmú költői levelekben írja le Goethe lelki állapotát. A gyöngédség minden nemével halmozza el a kedves nőt. Mint álomra a keserű való, ugy esik a levelekre: az „Ein grauer Morgen“ című költemény, melyre Friderika válasza Goethét e szavakra fakasztá: „A felelet szívemet repezti meg. Ugyanazon szív sárga sorokat, mely szívben én menyországot látam.”

E kedves viszony, e költeményáldozatalón.

E szép időszak is elmúlt, hogy egy másiknak adjon helyet. A wetzlari élet szülé a költészet egyik igaz gyöngyét, az általánosan ismert „Werther szenvedéseit”

Shakespeareon kívül nincs költő, ki oly élethíven tárta volna előnk a szerelem ezernyi kellometlenségeit, a szerelem tragédiáját, mint Goethe e műben. Romeo és Julia egy változata ez, az újabbkori házi élethez alkalmazva.

rendre, tisztaságra, főleg az ápolásra kiváló tekintet fordítottak.

Egyes, kettős, külön családok számára hármaz, egymásba nyíló szobák is kaphatók.

Az egyes kórszobák időnkint üresen állanak, jó szellőztetés és tisztogatás mellett, a gyógyintézetekhez kötött higiéniai követelményeknek megfelelően. — Az intézetnek csendes fekvése van, távol a városi közeget kiálhatatlan robogó zajától; néhány lépéssel az árnyékos és lombos város-erdőben találja magát a beteg.

Az intézet 18 évi fennállása óta 8077 beteget gyógykezelt és ezek nagyrésze vagyontalan, szegény járó beteg vala. — Ezek közül többen — mint bennefevő betegek — állandó ingyenes ápolásban és ellátásban részesülnek az intézetben.

Mindazon elferdült béna koldus baján, annak idejében nagyrészt gyökeresen lehetett volna segíteni, — sokszor egyszerű gépezettel, — kik most az állam és polgártársaiknak esnek terbére.

Az ilyen szegény nyomorultakról szintén az államnak, vagyis az illetékesi községnek kellene gondoskodnia. — A társadalom a lelki betegekről, a lépénés vagy hurutos okatlan állatról gondoskodik ugyan, de a nyomorék elferdült, szegényről még nem.

Poroszország közkölségen kezelteti elferdült szegény betegeit. — A londoni, párizsi, berlini, kanstadi t-segyendékben a szegénysorsu betegek közkölségen ápolatnak s ez által sok munkás kéz, segyverfogható s adófizető polgár nyeretik meg a közjóknak.

Ez intézet valóban jó szolgálatot tesz a közjóknak, s fenntartója méltán megérdemli az elismerést.

Levelezés.

Losoncz, szept. hava.

Szeptember havának első napjai a négy évszak minden változatában mutatták be magukat. 1-én szelid májusi meleg, esalagány helyett a még zöld falombok között zephírek repestek; 2-án verőfényes nyár; a tikkasztó hőség árnyék alá üz a balandút; 3-án reggel csendes őszi eső, később hideg szél, mely a faleveleket is itt ott megsárgítja; 4-én már hideg szeles eső dühöngött, mely a megsárgult leveleket letépte a fákról, az égen havas felhők keringtek azerteszét, — az emberek meleg öltönybe bújnak. — A szeszélyes négy nap jellemző az egész évet, melyet a ritkábbak közé fog feljegyezni a lebesz. — Volt nap a lefolyó év folyamában, midőn a hőmérsék 15 és 30 R^o között váltakozott. Daczára az időjárás ome elatans változatosságának — az egészségügy kedvezőnek mondható Losonczon is, miből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a gyorsan váltakozó időjárás a XIX. század

balandóinak megszűnt ártani. — Losonczon ezen örömdolga körülmény nem annyira a szabónak, mint az orvosoknak köszönhető. Dr. Pongrácz Mihály urnak kir. tanácsossá lett kinevezése által a losonczy orvosíkar tekintélye még inkább növekedni fog, nem azért, mintha az orvosi állás méltó kitüntetése által az ezimben is nyereud, hanem, mert ily kitüntetés magával hozza az érdemeket is.

A minap sebesen hajtatott Czebrían László, a kis gróf, Losoncz legszebb utcáján, a gácsi utcán, a hintó egy nagy kőbe botolva, annak ruganya olyat rugott rajta, hogy majd kiesett a kövekre. — Mily szorénese, hogy a gácsi utcán ment, ha véletlenül a Bég vagy pláno a Varga utcán teszi e kényezést, úgy a közigazgatási bizottság egy éles interpellálójá uinas az élok sorában. A város szepítő bizottsága itt is jobban látja az apró mákot, (talán makkot. Szedő.) mint a város utcáin rendetlenül széthányt köveket.

Különb a legnagyobb rend a „sörházban“ uralkodik; minden vendég rendes üdöhllyel bír ott. Ha valamelyik hivatalnok meg akar csipni az ember, előbb a sörházba mejön, s csak azután a hivatalba; ez utóbbi esetben azon remény táplálja az ügyesbajost, hogy végre valahára elebe akad a keresett. Este a sörház gázserűen ki van világítva, pompás ételeket ügyes pincérek gyorsan szolgálnak fel. — Németől fogva egész a csehig, minden nemzet képviselve van; a sörháztól itélve azt hinné az idegen, hogy valamelyik nagyobb transito-városban ütötte fel sátorát. Nincs magyar város, mely annyit áldozna a sörházra, mint Losoncz; meg boulevard-ot is csináltunk hozzá, hogy sáros lábbal ne tapodjunk parquetjeit.

Amióta Kovarcz Emil betegsége miatt lelépett a biendéről, azóta a „művilág“ Losonczon szép csendesen elcsüdtült. A kolozávári serlegről ivott dicsőség búvála elszenderíté a művészetet lángoló kebleket. — A művészetet most — a szabadipar és kereskedelem legrégibb élvezője — a kórák gyakorolják; éktelenül lármáznak reggeltől estelig.

A „népbankban“ a mult napokban esoda történt; ugyanis két kifogástalan giransra akadtak; az igazgató választmány rögtön meg is szavazta a kért összegecskét. — Azelőtt kevés volt a pénz, de volt hypothéka, most sok a pénz, de nincs hypothéka. Az igazgató választmány és felügyelő bizottság solidáris felelőssége itt is kurtábbra szabta a hitelt, mely azelőtt Losonczon kimeríthetlen volt, s mely tömérdek svindlire adott alkalmat.

Ha időm engedi, s ha szerkesztő ur nevetem el nem árulja, legközelebb néhány pikáns dologról értesítem becses lapja olvasóit.

x. y.

B á n k, szept. 6.

T. sz. ur! Becses lapja 33-dik számában a „Rendőri hírek“ rovatában ezen meglepő hír olvasható: „Végre éppen most hazaérkezett pandurok jelentik, hogy tegnapi Gutan voltak, hol az ottani öreg ev. lelkész, Geduly B. a saját udvarán levő kutba is-

meretlen okból beleugrott. — Öngyilkossági kísérletének oka ismeretlen.

Az olvasó közönségnek, hiszem, aligha volt valamikor szándéka a „Nógrádi Lapok“ban közölt hírek hitelessége ellen ok nélkül bizalmatlankodni, de midőn oly híreket tartalmaz, melyek csupán egyszerű, nem teljesen megbízható egyének, pandurok jelentéseiből merítették, hiteles megerősítést várnak, mint éppen a fennemlített hír, a t. sz. ur megengedi, ha az ily rosszul kitudott, rosszul magyarázott és elferdített híreket egyszerűen, de lelkiismeretesen helyreigazítjuk.

Hogy az egykor nevezetes s most dús érdemekben megőszült gutai lelkész, Geduly Bogdoszló ur, míg segédje az istentiszteletet végezte, a lakosság által saját udvarán rossz karban lévő kutban találtatott, az tény, de hogy öngyilkossági kísérletet követett volna el, az a mellette levők lelkiismeretes vallomásai szerint, minden alapot teljesen nélkülöz. A különös eset, biztosan állíthatom, egészen véletlenül történt, s inkább a testi és szellemi végelegengülésből származó eseménynek, mint öngyilkossági kísérletnek tulajdonítható.

Ennyt kívántam helyreigazításképp feljegyezni, mit közöltetui annyival is inkább tisztelettel kérem, mivel azt az érdemekben megőszült egyének iránti tisztelet és háladalossá, valamint az igazság érdeke kívánja.

Ezzal jelentem, miszerint az alsó-bodonyi ev. egyház új lelkésze, Farkas Géza ur, f. hó 2-án nt. Wladár János főesperes és tiszt. Simkó Frigyes b. gyarmati lelkész urak által tuncpéllyesen hivatalába beiktatott. — Ez tuncpéllyel kapcsolatban nem mellőzhetem azt sem, miszerint a beiktatás után közvetlenül ki nem hirdetett egyházi közgyűlés tartatott, melyen az egyház a főesperesre való szavazását, nem a beiktatott, — ez egyenesen mellőztetett, — hanem más egyházbéli, Simkó Frigyes lelkész elnöklete alatt, mely eljárást, nem tudjuk kinek tulajdoníthatjuk, megsérgetve átadandó volt. — Amennyiben egyrészt a közgyűlés ki nem volt hirdetve, másrészt az új, beiktatott, tehát rendes lelkész az elnökségtől teljesen mellőztetett, reméljük, hogy az ily, idegen lelkész elnöklete alatt megejtett szavazás érvényen kívül marad, s hogy az ily, egyházi utasításainkat önkényesen kijátszó hivatalos egyéniségeket az esperesség mint hitlen közlegeket fogja tekinteni.

Érdemesnek tartom ezt közölni azért, mivel ily eljárás nálunk eddig egészen szokatlan volt.

Vitéz Lajos.

Vettük a következő nyilatkozatot. T. sz. ur! A „Nógrádi Lapok“ valamelyik számában olvastuk, hogy Holka ur nem pánszláv, dr. Blau túlerény volt Talmudja kikutatása és gyanusításával; meglehet, hogy önnök, illetőleg értesítőjének van igaza, azonban ezt mi Kékkő környékén lakó kabatos emberek nem hisszük, mert tudjuk, hogy Holka ur Szentpéteren bentünk, magyarokat, marokszámra mért, tőtjainkat tengerre, óriásokka fujta fel és biztosítva bizatta, hogy csupán akarniok

kell és ők lesznek a gazdák; állította, miszerint a bélyeg, trafika, mind magyar találmány; másutt, koezintani akart és koezintott is, azonban csak egy szál ordészaszt, az orosz győzelmekre; henezegett, hogy magyar ezimzetű leveleit milyen rövid megjegyzéssel szokta visszameneszteni stb. stb.

Dr. Blau-ról azt hisszük, hogy a Talmud első sorban mint izraelitát érdekli, s hogy mint rendeletileg tiltott könyvet nem ismeri; s így, mint hazafi, érdemeket nem keresi és mégis talál, mert alkalmat nyújtott álltanunk, miszerint Kékkő vidékén is vannak pánszlávok. Többen.

Különlélek.

Halálozás. Az országosan ismert báró Nyáry testvérek édesatyja, Hontmegye egykori alispánja, később septemvir, majd koronaőr, báró Nyáry Antal, szeptemberhó 3-án Budapesten élte 74-ik évében meghalt. Bőke poraira!

Ihuátko György losonczy főgymn. jeles tanár „Czigány Nyelvtan“-ára hívjuk fel t. olvasóink figyelmét. Páratlan kitarással folytatott tanulmány terméke e mű, mely irányja, beosztása s főleg nyelvtani szerkezete miatt bátran uttörőnek mondható. A fővárosi sajtó nagy elismeréssel fogadta, a szakpok kritikája behatóan foglalkozott e munkával, melynek egy diszpéndányát szerzője József főhercegnek is elküldvén, az sajtókezű levélben köszönte meg e kitüntetést. A könyv szerzőnél 1 forint kapható.

A losonczyi gőzmalom kúrtője ugyan csak égnek kapaszodik, s míg a felbőkl társalog s lent napszámosa izzad, nem veszi észre, ami körülötte történik. Pedig ha egy hirtelen érzés különbnék beléje, ugyancsak bekapná kormos fejét a „Verwaltung“ helyett, mely a „Dampfmühl Gesellschaft Buchführung“ ját ugyancsak „meg grundolta“ losonczon. A nemzeti közérzlelet melyen sértő ezen eljárás germanizáló hatásától nem feltjük ugyan a derék kereskedő várost, de hazafias polgárságától elvárnók a legerélyesebb tiltakozást s kellő intézkedések megtételét e hazafiatlan-németszellemű és botrányos „Wirtschaft“ beszüntetésére.

Egy ló muszázszerűsége Losonczon. A casinó vendéglőből f. hó 8-án kiszabadult egy kancsaló, hogy kedélyes sétát tehessen esikájával. Utközben meglát egy öreg dajkát, odaugrat, megkapja, földre teríti s úgy megrázza fogai között, hogy az rögtön magánkívül lett s alig szabadították meg az emberek a kegyetlenkedést egész nyugodtan végező kancsalótól. Alig hogy e műtétől elverték, a ló tovább sétál, s egy a templomból baba baktató öreg izraelitát hason ragad, levegőbe hajítja, felfogja ismét s úgy össze-vissza ránta, hogy életéhez semmi remény nincs. Alig 10 lépésre meg egy legényt összerugdosott. — És mindent minden lelkifurdalás nélkül, egész nyugodalással végezte, akár egy — muszka.

Walser Ferencz Budapesten, első magyar gép- s tűzoltószér gyár, harang és ércöntődjét a t. közönség különös figyelmébe ajánljuk; bővebb értesítést e lap mult számaiban közölt hirdetés ad.

Pikáns kis történetet beszélnek Aradról. Egy aradi ügyvéd, ki akkor látta jónak a megházasodást, midőn feleségja már benőtt, egy idő óta azt vette észre, hogy valahányszor perezzék, elhagyja az irodát; irodavezető segédje mindannyiszor az ő kalapját veszi vizsgálat alá. A multkor alig hogy kiment, rögtön ismét visszatért az irodába s kalapját segédje kezében találta. A férj rozsat sejtve, kiveszi a kalapot a fiatal ember kezéből és elment; gondos vizsgálat alá véve, a belés alatt egy kis levélkét talál, melyben neje találkat tűz ki a fiatal embernek. Visszahelyezte a levelet a belés alá, bement az irodába és szokás szerint letévé kalapját, azután ismét kiment, hogy a segéd megkapja a levelet. A találka helyén azonban megjelent a sértett önértető férj is, s hogy ezután mi történt, arról hallgat a krónika.

Nagy-Körösnön — mint halljuk — a törökök felségelyezésére több mint 1200 mérő gabona gyűjtetett össze.

Zene-estélyt rendezett Boka Károly ismert magyar-zene virtuóz Losonczon a sörházban, f. hó 7-én. Igen sokan élvezték.

Szerkesztői Eszket.

Dr. S. urnak, Kis-Terence. Becses küldeményét vettük és fel is használtuk. Igérete teljesítését ohajtva várjuk; vajha többi kártársai is hasonlóképpen cselekednének! — A lapot küldjük, de nem tudjuk, mely időtől kívánja járni?

Nyilttér.*

Nád o s y Gyula losonczyi kereskedő, egy jobb házból származó tanuló, ki egy-két gymnásiumi osztályt végzett s legalább 14 éves, — elfogad.

* E rovat alatt közöltétek nem felelős a szerk.

Feloldó szerkesztő

Horváth Danó.

Nyomatott a kiadó-tulajdonos Kék Lászlónál B.-Gyarmaton 1877